ԱՇՈՏ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ
ԷԼՅԱՆՈՐԱ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ
ՍՈՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

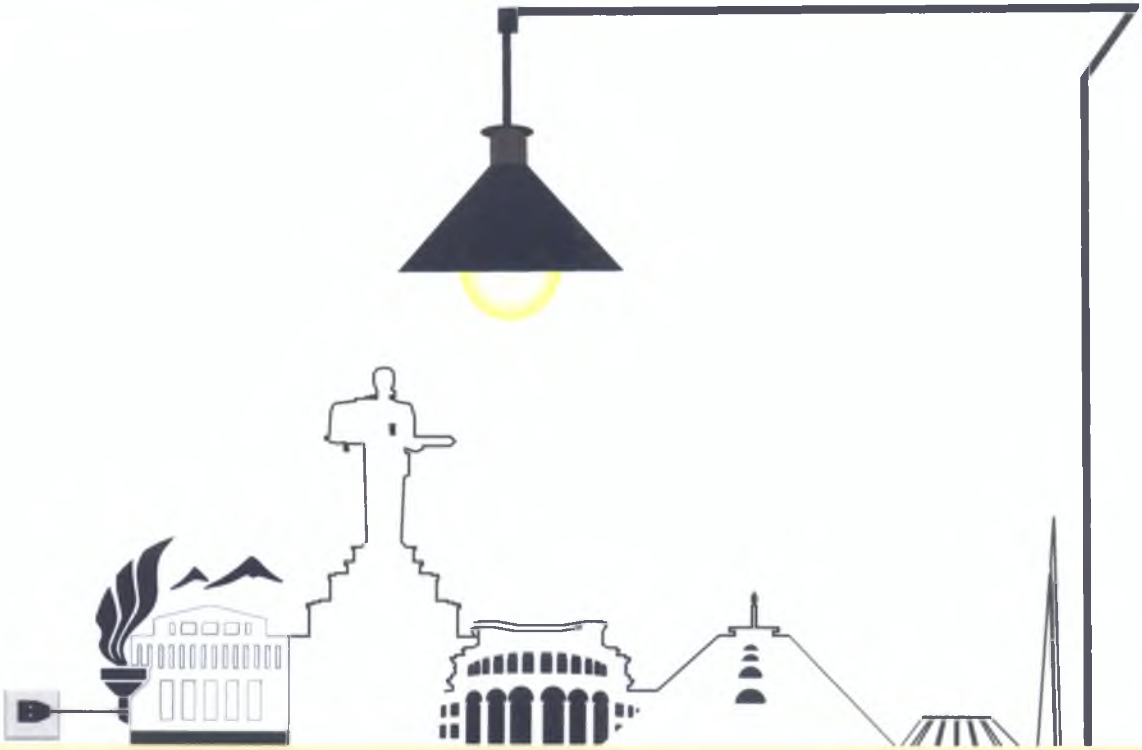

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԵՐԵՎԱՆ
2017

330
Մ-259

ԱՇՈՏ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ
ԷԼՅԱՆՈՐԱ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ
ՍՈՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Ն - 382

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԵՐԵՎԱՆ
2017

ՀՏԴ 330(479.25)
ԳՄԴ 65.9(2Հ)
Մ 259

Հրատարակության է երաշխավորվել Երևանի պետական համալսարանի
Տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի գիտական խորհուրդը

Մասնագիտական խմբագիր՝ Հայկ Լևոնի Սարգսյան,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Մարկոսյան Աշոտ, Մաթևոսյան Էլյանորա, Սարգսյան Սոնա
Մ 259 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
/Ա.Մարկոսյան, Է.Մաթևոսյան, Ս.Սարգսյան, Եր., «..........» հրատ., 2017թ., 170 էջ:

Ցանկացած երկրում էներգետիկան տնտեսության այն ոլորտն է, որը մեծապես պայմանավորում է ինչպես տնտեսության զարգացումը, այնպես էլ բնակչության կենսամակարդակի և կյանքի որակի բարելավումը: Ավելին, ներկայումս դժվար է պատկերացնել որևէ երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումը առանց էներգետիկ համակարգի կայացման:

Աշխատությունում ներկայացվում է Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի համակարգի կայացման նախադրյալները, էլեկտրաէներգիայի արտադրության և սպառման ցուցանիշները, հանրապետության համար զուտ արտահանման ավելացման հիմնախնդրի լուծման կարևորությունը: Ցույց է տրված, որ թեև Հայաստանի Հանրապետությունը չունի սեփական վառելիքային բազա, սակայն ունի զարգացած էներգետիկ ենթակառուցվածքներ, որոնք թույլ են տալիս զգալի ծավալներով էլեկտրաէներգիա արտահանել: Այդ համայնապատկերում ներկայացվել են ՀՀ վճարային հաշվեկշիռը և արտաքին ապրանքաշրջանառության համեմատական առավելությունները: Կարևորվել են էլեկտրաէներգետիկայի ոլորտի պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության ցուցանիշների մոնիտորինգը, էլեկտրաէներգիայի սակագների ձևավորման մոտեցումները և դրանց կապը աշխատավարձի սահմանված նվազագույն չափի հետ՝ աշխարհի մի շարք երկրներում, ինչպես նաև ՀՀ էներգետիկայի ոլորտի բարեփոխումների իրականացման հիմնական ուղղություններն ու հատկապես էներգետիկայի շուկայի ազատականացման հիմնախնդիրները:

Հետազոտությունում զգալի տեղ է հատկացված ՀՀ էներգետիկայի առջև ծառացած մարտահրավերների և ռիսկերի բացահայտմանը, որոնց կառուցվածքավորման միջոցով պարզորոշվում են հանրապետության էներգետիկ համակարգի երկարատև (միջնաժամկետ) կայուն զարգացման նախադրյալներն ու հնարավորությունները, և այդ հենքի վրա ուրվագծվում է էլեկտաէներգիայի արտահանման ավելացման ներուժը:

Նախատեսված է ուսանողների, մագիստրոսների, ասպիրանտների, դասախոսների, գիտական աշխատողների, հանրային կառավարման մարմինների աշխատակիցների, գործարարների, ինչպես նաև բոլոր նրանց համար, ովքեր հետաքրքրված են Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի ոլորտի համակարգային և ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներով, արտահանման ներուժի ընդլայնմամբ:

ՀՏԴ 330(479.25)
ԳՄԴ 65.9(2Հ)

ISBN 978-9939-68-336-2 © Մարկոսյան Ա., Մաթևոսյան Է., Սարգսյան Ս.,2017

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ 5

1.ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԱՅԱՑՈՒՄԸ, ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՍՊԱՌՈՒՄԸ..7

1.1 Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ համակարգի կայացումը..7

1.2 Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը և սպառումը..39

2.ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 57

2.1 Զուտ արտահանման ավելացման հիմնախնդիրը 57

2.2 Հայաստանի Հանրապետությունը որպես էներգաարդյունավետ երկիր 63

3. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌԸ ԵՎ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՊՐԱՆՔԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ..71

4. ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ՈԼՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԸ 81

5. ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ՍԱԿԱԳՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԿԱՊԸ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՉԱՓԻ ՀԵՏ..88

5.1. Էլեկտրաէներգիայի սակագների սահմանման մոտեցումները Եվրամիության և մի շարք այլ երկրներում..88

5.2. Էլեկտրաէներգիայի սակագնի ձևավորումը և դրա հարաբերակցությունը աշխատավարձի սահմանված նվազագույն չափի նկատմամբ Հայաստանի Հանրապետությունում..101

6. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 103

6.1. Էներգետիկ անկախություն և էներգետիկ անվտանգություն հասկացությունները..103

6.2. Եվրասիական տնտեսական համագործակցության անդամ-երկրներում էներգետիկ քաղաքականության հիմքերը 107
6.3. Եվրասիական տնտեսական համագործակցության անդամ-երկրներում էներգետիկ քաղաքականության հիմքերը 111
6.4. Էներգետիկայի ոլորտում ՀՀ կառավարության ձեռնարկած բարեփոխումների հիմնական ուղղությունները..............................117
ԱՄՓՈՓՈՒՄ 122
SUMMARY 129
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 135